

Polski Chór Kameralny

conductor
Jan Łukaszewski

Kilar • Penderecki • Borkowski • Łukaszewski
Chrzyński • Kowalski-Banasewicz

Polski Chór Kameralny

Schola Cantorum Gedanensis

Jan Łukaszewski dyrygent/conductor/Dirigent

1.	Wojciech Kilar (*1932) - Lament (2003)	17:15
2.	Krzysztof Penderecki (*1933) - Ueni Creator (1987)	6:46
3.	Krzysztof Penderecki (*1933)- Benedictus (2002)	3:21
4.	Marcel Chyżyński (*1971) - ...similes esse bestiis... (1997)	6:17
5.	Bartosz Kowalski-Banasewicz (*1977) - Lacrimosa (2001)	5:13
6.-8.	Paweł Łukaszewski (*1968) - Hommage à Edith Stein (2002)	8:12
	6. Tagesgebet	3:02
	7. Gabengebet	2:30
	8. Schlussgebet	2:39
9.	Marian Borkowski (*1934) - Libera me (2005)	5:10

TT 52:15

Polski Chór Kameralny Schola Cantorum Gedanensis

dyrektor naczelny i artystyczny/Director General and Artistic Director/
Generaldirektor und künstlerischer Leiter: **Jan Łukaszewski**

Soprany/sopranos/Sopran: **Wiesława Łukaszewska, Izabella Mandziej,
Karolina Rec, Mariola Szymaszek, Ludwika Wujtewicz,
Aleksandra Zawada**

Alty/contraltos/Alt: **Joanna Dunst, Romualda Kowalska,
Danuta Mackiewicz, Aleksandra Muraczewska, Bożena Nadolska,
Katarzyna Wittschenbach**

Tenory/tenors/Tenor: **Damian Bykowski, Tomasz Gieszcz,
Marek Kalisz, Krzysztof Pękała, Jerzy Stelmański,
Lech Wittschenbach**

Basy/basses/Bass: **Mariusz Czapiewski, Andrzej Macierzyński,
Sebastian Mandziej, Janusz Sierła, Krzysztof Stachowski**

Reżyseria dźwięku, montaż i mastering/Sound engineering, editing and mastering/Tonmeister, digitales Editing und Mastering **Andrzej Brzoska**

Projekt graficzny i skład/Design and pre-press/

Grafik und Druckvorlage **Krzysztof Kubicki**

Zdjęcie na okładce/Cover photo/Foto **Maria i Andrzej Szypowscy**

Redakcja/Editorial supervision/Redaktion **Paweł Łukaszewski**

Tekst/Text/Text **Volker Wangenheim**

Tłumaczenie/Translation/Übersetzung **Cornelia Poos,**

Urszula Badura-Schmidt

PC 2008 Musica Sacra Edition

Nagrań dokonano w dniach 21-23 listopada 2007 roku w Kościele Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej - Gwiazda Morza w Sopocie.

Recorded 21-23 November 2007 at the church of the Blessed Virgin Mary, Stella Maris in Sopot, Poland.

Aufnahme vom 21. bis 23. November 2007 in der Kirche der Heiligsten Jungfrau Maria, Stella Maris in Sopot, Polen.

Utwory muzyczne widziane z bliska

(Uwagi miłośnika polskiej muzyki chóralnej)

Nagrania sakralnych motetów chóralnych a cappella, które mam przed sobą, wprowadzają słuchacza w wielobarwny, pełen wrażeń dźwiękowych świat polskiej muzyki chóralnej dzisiejszych czasów. Wybór utworów jest tylko niewielkim przykładem bogatej, zasługującej na szerszą uwagę, przesiąkniętej wiarą chrześcijańską i noszącej jej piętno twórczości polskich kompozytorów starszej i młodszej generacji. Wzbogacili oni, i w znacznej mierze upowszechnili, wspólnie dostrzeżone i odczuje dźwiękową różnorodność motetów, która nadaje im niekiedy wspólne ukierunkowanie stylistyczne.

Mam nadzieję, że odbiorca niniejszego nagrania dostrzeże i odczuje dźwiękową różnorodność motetów, która nadaje im niekiedy wspólne ukierunkowanie stylistyczne.

Wojciech Kilar - Lament

Dusza błąka się szukając raj, by wreszcie przez bramy świętego Piotra dostać się do Królestwa Niebieskiego. Kompozytor z głębokim wyczuciem szerokich łuków fraz tworzy muzykę do anonimowego polskiego tekstu z XV wieku. Podstawę brzmienia i struktury tej pieśni żałobnej stanowi jej homofonia

i izorytmia. Początkowe sprzężenia kwintowe prowadzą stopniowo poprzez fugato do tonalnej wielogłosowości, która osiąga swój szczyt w dłuższym, nieprzerwanym, podobnym do siebie w modulacjach następcie akordów, nadających tekstowi głęboką wymowę; następnie wyczuwalnie znajduje ona drogę do wewnętrznego spokoju.

Krzysztof Penderecki - Ueni Creator Spiritus

Słowa znanego i wielkiego hymnu Hrabanusa Maurusa otrzymały w tym utworze kształt muzyczny, wywołujący imponujące wrażenie. O jakości muzycznej realizacji decyduje tu zarówno swobodnie wibrująca linearność prowadzenia głosów, jak i potęgujące się stopniowania i punkty kulminacyjne, powiązane z bogatą w kontrasty dynamiką. Następujące po sobie częste zróżnicowania brzmienia nadają utworowi charakter bardzo osobisty.

Krzysztof Penderecki - Benedictus

To bardzo piękny, choć dość prosty w brzmieniu utwór przystępnie napisany na chór żeński, który wzrusza szczególnie swoją prostotą i uczuciowością, towarzyszącą interpretowaniu mszalnego tekstu za pomocą specyficznej przestrzeni brzmieniowej głosów kobiecych.

Marcel Chyrzyński - ... similes esse bestiis...

Salomon, widząc jako kaznodzieja bezbożne stworzenia w miejscach sądu i sprawiedli-

wości, myślał w głębi serca, że Bóg będzie musiał sądzić zarówno sprawiedliwych jak i niesprawiedliwych. „Co się tyczy stworzeń ludzkich, Bóg ich osądzi, a oni sami zobaczą, iż oni sami jako bydło są” (Koh. 3,16-22). W swoim motecie kompozytor pragnie, abyśmy odczuli także i inne dalsze przerażające i wstrząsające słowa owego rozdziału Biblii. Utwór jest utrzymany konsekwentnie w stylu tonalnym. Mocna w wymowie dynamika prowadzi do imponujących efektów brzmieniowych. Głównie dzięki homofonicznej i modulującej harmonice powstaje gęsta tkanka dźwiękowa, która w pełni odpowiada znaczeniu słów kazania.

Bartosz Kowalski-Banasewicz - Lacrimosa

„Najsmutniejszy ze wszystkich dni, kiedy to świat z popiołów się podnosi.” Przejmujące słowa fragmentu sekwencji „Dies irae” stanowią treść tej interesującej i godnej uwagi kompozycji dramatycznej. Za centrum brzmieniowe służy jej dźwięk „a”, z którego rozwijają się wszystkie dalsze struktury. Szereg następujących po sobie dźwięków, które z niego wynikają, kontrastują ze sobą, doznają przekształceń poprzez wprowadzenie czterech grup chóralnych, by wreszcie, ciągle w powiązaniu z tymże, powracającym stale w różnorodnych formach dźwiękiem „a”, wywołać zamierzony i wyczuwalny efekt. Bogata w kontrasty dynamika buduje brzmieniowe przeciwieństwa, które przy-

czyniają się do powstawania szczególnych muzycznych luków.

Paweł Łukaszewski - Hommage à Edith Stein

Ten trzyczęściowy motet (modlitwa dzienna - modlitwa o dary - modlitwa końcowa) napisany w języku niemieckim dla upamiętnienia osoby niezwykłej Żydówki, która przyjęła wiarę katolicką i została jako karmelitanka w 1942 roku zamordowana przez nazistów, wywiera głębokie wrażenie poprzez swoją zróżnicowaną, wrażliwą muzyczną wymowę. Utwór jest utrzymany w przeważającej części w homofonicznej i przejrzystej wielogłosowości.

Wąskie interwały tworzą gęste akordy, z których wyrastają napięcia brzmieniowe, mające za zadanie zaakcentowanie kluczowych znaczeń tekstu. Zarówno rytmika utworu, wyraźnie odnosząca się do tekstu, jak i jego swobodnie ukształtowana tonacyjność dodają kompozycji barwnej dźwięczności, która leży u podstaw wszystkich trzech części tego podniosłego motetu.

Marian Borkowski - Libera me

Ciągle powracające wołanie, błaganie o zbawienie od wiecznej śmierci jest podstawową ideą tej kompozycji, napisanej z zamierzoną prostotą, której dynamiczne kontrasty nadają wielką siłę wyrazu, przejawiającą się bądź to w silnym, bądź w przytłumionym, jakby z oddali dochodzącym, dźwięku. Raz po raz

rozbrzmiewające ciągi taktów, stanowiące kadencje lub wokalizy, sprawiają wrażenie, że uprzednio wprowadzone napięcie brzmieniowe jest przygotowaniem do ponownego wołania. Tonalność, obowiązująca w tej kompozycji, jest efektywnie zapisana i w pełni klarownie wykoncypowana.

Na zakończenie należy podkreślić, iż umieszczone na tej płycie kompozycje można spiąć klamrą muzyczną od pierwszego do ostatniego utworu. Motety Kilara i Borkowskiego są do siebie podobne w prostocie i sile wyrazu kompozytorskiej struktury oraz muzycznego przekazu.

Volker Wangenheim

Taking a Closer Look at the Works

(Annotations by Someone Appreciating Polish Choral Music)

The present recordings of unaccompanied sacred choral motets lead the listener into the colourful and impressive world of sounds opened up by current Polish choral music.

This selection is but a small sample of the remarkable, extensive oeuvre of Polish composers of both the older and the younger generations, an oeuvre imbued with Christian belief and bearing its mark. Their music enriches the contemporary choral repertoire world wide to the extent of having become one of its mainstays.

The composition techniques employed here are at times demanding - up to the frequent use of condensed polyphony. Yet, occasionally, a great rhythmic and harmonic simplicity of musical structure and message, too, may be observed which serves to emphasize and bring to life the words purely by having many voices sing them together.

May the listener to these recordings experience the multiplicity of sounds of those motets some of which share a certain stylistic orientation quite simply in the way they were conceived and written down: by man for man.

Wojciech Kilar - Lament

A wandering soul looking for paradise, helped along by St Peter eventually reaches the Heavenly Kingdom.

The composer has set this touching anonymous poem from 15th century Poland manifesting a deep sensitivity of far-reaching and arching harmonic phrases. Homophony and isorhythmic form the base of tone and structure of this lament.

Coupled fifths at the beginning followed by a short fugal section gradually lead to a tonal polyphony which culminates in a longer, unbroken sequence of chords resembling each other in their modulations and lending profound expression to the words so as, eventually, to conclude in a state of perceptible inner calm.

Krzysztof Penderecki - Ueni Creator Spiritus

Hrabanus Maurus' great popular hymn in this motet receives a truly adequate and impressive setting.

The musical statement here is determined by a freely swinging linearity in the treatment of the parts as well as by ever condensing intensifications and culminations coupled with richly contrasting dynamics. Ever varied modifications of the sound convey on it a most personal touch.

Krzysztof Penderecki - Benedictus

This beautifully sounding tonal motet for female choir was written in a more straightforward and immediately catching style. Above all, it appeals by its simple and sensitive interpretation of this section of the Mass within the specific spectrum of female voices.

Marcel Chyżyński - ...similes esse bestiis...

Solomon, the preacher seeing godless creatures in places of judgment and justice is saying in his heart that God would have to judge the righteous as well as the wicked.

"I said in my heart with regard to the sons of men that God is testing them to show them that they are but beasts" (Eccl. 3, 16-22). The composer turns this and further frightening and distressing passages of this chapter of the bible into a vivid listening experience. His motet is strictly tonal and the big developments of sound we hear are caused by

expressive dynamics. Mainly homophonous and modulating harmonies evoke a dense sort of atmosphere corresponding to the sense of the words.

Bartosz Kowalski-Banasewicz - Lacrimosa

"Ah! that day of tears and mourning! From the dust of earth returning..." Stirring words from the "Dies irae" sequence make up the content of this interesting, remarkable and dramatic composition. The tone 'a' serves as its tonal centre. From this - the standard concert pitch - all other structures are developed. Several tonal sequences are built upon it and juxtaposed by the choral groups (each divided fourfold). Their variations even are interconnected with this focal tone which keeps returning in most diverse guises - thus creating a clearly perceptible effect. Another feature of this composition helping to create an arching tension are its richly contrasting dynamics which result in an expressive opposition of sounds.

Paweł Łukaszewski - Hommage à Edith Stein

This three-part motet (morning prayer-offertory-closing prayer) in memory of that remarkable Jewish woman who, a convert to Roman Catholicism became a Carmelite nun and as such was killed by the National Socialists in 1942 was wrought most empathically to the German language. The listener will be deeply impressed by the differentia-

tion and sensitivity of its musical expression. Though written for very many parts it remains largely homophonous and transparent. Layers of chords constructed from narrow intervals cause moments of tension so as to underline certain emphases in the text. In addition, clear, word-related rhythms and a freely treated tonality lend to the composition that many-coloured sound which serves as a foundation to all three parts and manages to carry along this motet in an impressive manner.

Marian Borkowski - Libera me

This constantly returning call to God, the plea to be saved from death eternal forms the fundamental idea of this motet the concept of which is one of deliberate simplicity being made most effective by dynamic contrast. "Libera me" is heard sung with power or, straight afterwards, muted like coming from afar. Frequently repeated cadences and vocalized or hummed passages help to keep up the tensions in the sound and to prepare another call to God. This setting of the responsory is indebted to tonality, thought-up in clarity and written down to great effect.

Finally, there ought to be pointed out that a musical arch might be spanned from the first to the final work on this CD. Both motets are similar to a degree regarding the

simplicity and power of expression of their compositional structure and message.

Ulker Wangenheim

Die Werke aus der Nähe betrachtet

(Anmerkungen eines Freundes polnischer Chormusik)

Die vorliegenden Aufnahmen geistlicher Chormotetten a cappella führen den Hörer in die farbige und eindrucksvolle Klangwelt polnischer Chormusik unserer Tage.

Diese Werkauswahl ist ein kleines Beispiel für das bemerkenswerte, vom christlichen Glauben erfüllte und geprägte umfangreiche Schaffen polnischer Komponisten der älteren und jüngeren Generation. Das zeitgenössische weltweit verbreitete Chorrepertoire ist durch ihre Musik bereichert worden und wird in hohem Maße durch sie mitgetragen.

Neben anspruchsvoller, sich häufig verdichtender polyphoner Kompositionsweisen erscheinen bisweilen auch eine große rhythmische und harmonische Einfachheit in der musikalischen Struktur und Aussage, um das Wort hervorgehoben im gemeinsamen Gesang lebendig werden zu lassen.

Der Hörer dieser Aufnahme möge die klangliche Vielfalt der Motetten, die teilweise eine gewisse stilistische Ausrichtung eint, erleben, wie sie von Menschen für Menschen empfunden und aufgeschrieben wurde.

Wojciech Kilar - Lament

Eine Seele wandert und sucht das Paradies, um endlich durch Petrus das Himmelreich zu finden. Der Komponist vertont die anrührende anonyme Dichtung aus dem 15. Jahrhundert Polens mit tiefer Empfindung für weitgreifende und bogenspannende Akkordphrasierungen. Homophonie und Isorhythmik bilden die Grundlage für den Klang und die Struktur des Klagegesanges. Quintkopplungen zu Beginn führen über einen kürzeren fugierten Abschnitt allmählich zu einer tonalen Mehrstimmigkeit, die ihren Höhepunkt in einer längeren, ununterbrochenen, modulierend sich ähnelnden Akkordfolge findet und den Worten tiefen Ausdruck verleiht, um endlich in spürbarer innerer Ruhe zu schließen.

Krzysztof Penderecki - Veni Creator Spiritus

Der große, bekannte Hymnus des Hrabanus Maurus findet in dieser Motette eine eindrucksvolle Vertonung.

Eine frei schwingende Linearität der Stimmführungen wie auch sich verdichtenden Steigerungen und Höhepunkte verbunden mit kontrastreicher Dynamik bestimmen die musikalische Darstellung. Abwechslungsreiche klangliche Differenzierungen geben dem Werk eine sehr persönliche Note.

Krzysztof Penderecki - Benedictus

Dieser klangschöne tonale Motettensatz für Frauenchor ist einfacher und unmittelbar

eingängig geschrieben. Er berührt besonders durch die Schlichtheit und Sensibilität der Ausdeutung des Messetextes im spezifischen Klangraum der Frauenstimmen.

Marcel Chyżyński - ...similes esse bestiis...

Salomo als Prediger sieht gottlose Wesen und Stätten des Gerichts und der Gerechtigkeit und denkt in seinem Herzen, dass Gott den Gerechten wie den Gottlosen richten müsse. „Es geschieht wegen der Menschenkinder, auf dass Gott sie prüfe und sie sehen, dass sie an sich selbst sind wie das Vieh.“ (Pred. 3, 16-22) Der Komponist lässt uns diese wie auch die weiteren erschreckenden und erschütternden Worte dieses Bibelkapitels in seiner Motette eindringlich erleben. Sie ist konsequent in tonalem Stil gehalten. Eine ausdrucksstarke Dynamik führt zu großen klanglichen Entwicklungen. Durch eine überwiegend homophone und modulierende Harmonik entsteht eine dem Sinn der Worte entsprechende dichte Atmosphäre.

Bartosz Kowalski-Banasewicz - Lacrimosa

„Tränenvollster aller Tage, wenn die Welt der Asch' entsteiget.“ Ergreifende Worte der Dies-irae-Sequenz bilden den Inhalt dieser interessanten und beachtenswerten, dramatischen Komposition. Ihr dient als Klangzentrum der Kammerton a, aus dem alle Strukturen entwickelt werden. Mehrere auf ihn aufgebaute Tonfolgen werden durch

die vierfach geteilten Chorgruppen gegenübergestellt, variiert und mit ihm, der in verschiedenster Form immer wiederkehrt, in Verbindung und zu spürbarer Wirkung gebracht. Durch eine kontrastreiche Dynamik entstehen klangliche Gegensätze, die dazu beitragen, musikalische Spannungsbögen zu entwickeln.

Paweł Łukaszewski - Hommage à Edith Stein

Die einfühlsam in deutscher Sprache gestaltete dreisätzige Motette (Tagesgebet - Gabengebet - Schlussgebet) im Gedenken an jene bemerkenswerte jüdische Frau, die zum katholischen Glauben konvertierte und als Karmeliterin 1942 von den Nationalsozialisten ermordet wurde, beeindruckt in hohem Maße durch ihre differenzierte, sensible musikalische Ausdrucksweise. Sie ist in einer überwiegend homophonen und transparenten Vielstimmigkeit gehalten. Aus engen Intervallen gebildete Akkordschichtungen entstehen klangliche Spannungen, die Textschwerpunkte unterstreichen. Die auf das Wort bezogene klare Rhythmik wie auch die frei gestaltete Tonalität verleihen der Komposition zudem eine farbige Klanglichkeit, die allen drei Teilen zugrunde liegt und diese Motette eindrucksvoll trägt.

Marian Borkowski - Libera me

Der immerfort wiederkehrende Anruf, die Bitte um Errettung vom ewigen Tode ist Grundidee

dieser in bewusster Einfachheit konzipierten, jedoch durch dynamische Kontraste sehr wirkungsvollen Motette. Er erscheint in starkem oder unmittelbar darauf folgend in gedecktem, wie aus der Ferne kommendem Klang. Häufig wieder erklingende kadenzierende wie auch vokalisiert oder gesummte Taktfolgen tragen dazu bei, die bestehenden Klangspannungen aufrecht zu erhalten und den erneuten Anruf vorzubereiten. Diese, der Tonalität verpflichtete Responsoriumsvertonung ist in Klarheit erdacht und wirkungsvoll niedergeschrieben.

Abschließend sei darauf hingewiesen, dass man einen musikalischen Bogen spannen könnte vom ersten zum letzten Werk dieser CD. Beide Motetten ähneln einander bis zu einem gewissen Grade in der Einfachheit und Ausdrucksstärke der kompositorischen Struktur und Aussage.

Volker Wangenheim

Polski Chór Kameralny założony został 30 lat temu przez Ireneusza Łukaszewskiego i od tamtego czasu cieszy się w międzynarodowej opinii mianem jednego z najlepszych zespołów. Stawia sobie za cel nadrzędny regularną pracę na instrumentalnym, „orkiestralnym“ poziomie, co, oprócz wielu innych umiejętności, wymaga całkowitego opanowania aparatu wokalnego. Zainteresowania tego wszechstronnego zespołu, składającego

się z 24 zawodowych muzyków, koncentrują się głównie na muzyce a cappella, zwłaszcza współczesnej i romantycznej. Nie dziwi więc tak duża liczba utworów dedykowanych zespołowi oraz powierzonych mu prawykonań. Ponadto, głównie przy projektach oratoryjnych i operowych, Polski Chór Kameralny regularnie koncertuje z najwybitniejszymi orkiestrami symfonicznymi i kameralnymi, ale także np. z Academy of Ancient Music, Neue Düsseldorfer Hofmusik oraz innymi zespołami z całej Europy, specjalizującymi się w muzyce dawnej. Filarem muzycznej działalności zespołu jest stała współpraca ze światowej sławy dyrygentami gościnnymi (Ericson, Gronostay, Bernius, Layton i inni). Polski Chór Kameralny chętnie bierze także udział w eksperymentach - np. w 2001 r. wystąpił w pierwszym na świecie wykonywanym na żywo koncercie internetowym. Wielokrotnie koncertował na międzynarodowych festiwalach muzycznych, takich jak Warszawska Jesień, Wratistawia Cantans, Ruhr-Festival, „rendez-vous musique nouvelle” a także w Salzburgu, Dreźnie, Berlinie i Tokio. Tournée koncertowe wiodą go po niemal całej Europie, a także do USA i Japonii. Podczas World Symposium on Choral Music w Rotterdamie zespół wystąpił w roli „oficjalnego chóru sympozjum”. Oprócz prawie 60 płyt CD, kaset magnetofonowych i video (z których wiele to laureaci nagród fonograficznych) Polski Chór Kameralny wie-

lokrotnie nagrywał dla polskich i zagranicznych stacji telewizyjnych i rozgłośni radiowych. Zespół był silnym polskim akcentem podczas Koncertu Bożonarodzeniowego dla EBU, nadawanego na żywo w Kanadzie i wielu krajach Europy. Jest pomysłodawcą i organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Mozartowskiego „Mozartiana”, prezentującego muzykę Amadeusza w wielu różnych stylach.

Polski Chór Kameralny w roku jubileuszowym 2008 zaplanował serię wyjątkowych wydarzeń artystycznych, m.in. zapraszając Krzysztofa Pendereckiego do poprowadzenia koncertu a cappella.

Jan Łukaszewski uznawany jest za jednego z najznakomitszych w Europie specjalistów w dziedzinie muzyki chóralnej. Dyrygent, dyrektor naczelny i artystyczny Polskiego Chóru Kameralnego. Współpracuje również jako dyrygent gościnnie m.in. z Chórem Polskiego Radia w Krakowie oraz wieloma zespołami w kraju i za granicą. Jego zainteresowania artystyczne koncentrują się głównie wokół muzyki romantycznej i współczesnej, a on sam, zwłaszcza w kontekście pracy z Polskim Chórem Kameralnym, zyskał opinię osoby, potrafiącej w krótkim czasie uczynić możliwymi rzeczy niemożliwe i przygotować muzyczne interpretacje nawet najbardziej skomplikowanych utworów. Dlatego chętnie powierza się mu dyrygowanie świa-

owymi prawykonaniami wielu kompozycji. Jan Łukaszewski jest jednym z nielicznych w Polsce propagatorów i wykonawców muzyki chóralnej takich kompozytorów jak Schönberg, Messiaen, Xenakis, Globokar, Castiglioni, Takemitsu, R. Strauss, Pepping, Tippett, Ives czy Barber. Liczne nagrania dla Polskiego Radia i innych europejskich rozgłośni radiowych oraz dla Telewizji Polskiej i Niemieckiej, a także wiele innych nagrań najlepiej odzwierciedlają wysoką jakość jego pracy. Poziom artystyczny prowadzonego przez niego Polskiego Chóru Kameralnego wciąż nie przestaje inspirować kompozytorów do pisania dzieł na chór a cappella. Jan Łukaszewski jest laureatem wielu prestiżowych nagród.

Polski Chór Kameralny (The Polish Chamber Choir) was founded 30 years ago by Ireneusz Łukaszewski and ever since has been making a name for itself as a top ensemble of international renown. Its declared aim is to work at an instrumental, “orchestral” level which, apart from other skills, requires total control of the vocal instrument. The main interest of the 24 professional musicians lies

on unaccompanied music, and especially on romanticism and contemporary music. Hence the countless compositions dedicated to the choir and that wealth of world premiere performances. Besides that, mainly in oratorios and opera, Polski Chór Kameralny regularly co-operates with many important symphonic and chamber orchestras, yet also with e.g. the Academy of Ancient Music, the Neue Düsseldorfer Hofmusik as well as with other

specialist Early Music ensembles from all over Europe. A main stay of the choir’s musical work is their regular cooperation with guest conductors from all over the world (Ericson, Gronostay, Bernius, Layton, and many others). Notwithstanding all their serious work, Polski Chór Kameralny enjoys experiments

- in 2001, for example, they participated in the world’s first genuine real-time internet concert. Polski Chór Kameralny frequently appears at international festivals, among them the Warsaw Autumn and Wratistawia cantans, the Ruhr-Festival, the “rendez-vous musique nouvelle”, but also Salzburg, Dresden, Berlin and Tokyo. Its concert tours take it through all of Europe, to the USA and

to Japan. In the role of "Official Symposium Choir" it was invited to the Rotterdam "World Symposium on Choral Music". Besides nigh 60 CDs, MCs and videos many of which have won grammophone prizes, Polski Chór Kameralny has recorded profusely for Polish and many European Radio and TV stations. Polski Chór Kameralny provided Poland's contribution to an EBU Christmas Concert, broadcast live throughout Europe and in Canada. Polski Chór Kameralny conceived and organizes the International Mozart Festival Mozartiana, presenting to a wide public Mozart's music in a diversity of styles. Polski Chór Kameralny in celebration of its anniversary year, 2008 has arranged a number of special projects among them an a-cappella-concert conducted by Krzysztof Penderecki.

Jan Łukaszewski has come to be accepted as one of Europe's most accomplished choral music specialists. He is conductor, artistic director and director general of Polski Chór Kameralny. Much in demand as a guest conductor, he e.g. regularly works with the Polish Radio Choir as well as directing

numerous projects both in Poland and abroad. His main artistic interests lie in the fields of romantic and of contemporary music, and, especially in connection with Polski Chór Kameralny he has gained a reputation of being able to make possible the impossible and in a very short time, indeed, preparing musically valid interpretations of even the most complex of works. Hence the number of premier performances directed by him is vast. In Poland, Jan Łukaszewski is regarded as one of the few that propagate the music of such composers as Schönberg, Messiaen, Xenakis, Globokar, Castiglioni, Takemitsu, R. Strauss, Pepping, Tippett, Ives, and Barber. His abundant recordings for Polish Radio and a multitude of other European stations and for Polish and German Television as well as his numerous other recordings

reflect the quality of his work. The high artistic level of Polski Chór Kameralny under his direction time and again inspires composers to write works for unaccompanied choir. Jan Łukaszewski's work has been acknowledged with numerous awards.

vor 30 Jahren wurde **Polski Chór Kameralny (Der Polnische Kammerchor)** von Ireneusz Łukaszewski gegründet und konnte sich seitdem als renommiertes Spitzenensemble im In- und Ausland einen Namen machen. Sein erklärtes Ziel ist die Arbeit auf instrumentalem, „orchestralem“ Niveau, was unter anderem die absolute Kontrolle über das Instrument Stimme voraussetzt. Das Hauptinteresse der 24 Berufsmusiker ruht auf A-cappella-Musik, insbesondere auf romantischer und zeitgenössischer Musik. So erklären sich auch die zahllosen dem Chor gewidmeten Kompositionen und die Fülle der Welt-Uraufführungen. Daneben arbeitet Polski Chór Kameralny meist bei Oratorien- und Opernprojekten regelmäßig mit vielen bedeutenden Sinfonie- und Kammerorchestern Polens zusammen, aber z.B. auch mit der Academy of Ancient Music, der Neuen Düsseldorf Hofmusik und anderen Spezialensembles für Alte Musik aus ganz Europa. Die regelmäßige Zusammenarbeit mit Gast-Dirigenten aus aller Welt (Ericson, Gronostay, Bernius, Layton u.a.) bildet ein wesentliches Element der musikalischen Arbeit des Chores. Ungeachtet all seiner ernsthaften Arbeit liebt Polski Chór Kameralny Experimente - so war der Chor 2001 am weltweit ersten echten real-time Internet-Konzert beteiligt. Polski Chór Kameralny tritt häufig bei internationalen Festivals auf, wie beim Warschauer Herbst und bei Uratislavia

cantans, dem Ruhr-Festival, dem "rendez-vous musique nouvelle", dazu in Salzburg, Dresden, Berlin und Tokio. Konzertreisen führen ihn durch ganz Europa, in die USA und nach Japan. Zum "World Symposium on Choral Music" wurde er als "Offizieller Symposiums-Chor" nach Rotterdam eingeladen. An die 60 teils preisgekrönte CDs, MCs und Videos hat Polski Chór Kameralny aufgenommen, ergänzt durch unzählige Einspielungen für Funk und Fernsehen in Polen und auf internationaler Ebene. Polski Chór Kameralny vertrat Polen beim Weihnachtskonzert der Arbeitsgemeinschaft Europäischer Rundfunkanstalten, das live in ganz Europa und in Kanada ausgestrahlt wurde. Er initiierte und organisiert das internationale Festival Mozartiana in Danzig, bei dem Mozarts Musik in abwechslungsreicher Form einem breiten Publikum vorgestellt wird. Zur Feier seines Jubiläumjahres 2008 führt Polski Chór Kameralny eine Reihe besonderer Projekte durch, zu denen u.a. ein A-cappella-Konzert unter Leitung von Krzysztof Penderecki zählt.

Jan Łukaszewski gilt als einer der versiertesten Chormusik-Spezialisten Europas. Er ist Dirigent, künstlerischer Leiter und Generaldirektor vom Polski Chór Kameralny. Als viel gefragter Gastdirigent arbeitet er z. B. regelmäßig mit dem Polnischen Rundfunkchor Krakau und leitet zahlreiche Projekte im

In- und Ausland. Der Schwerpunkt seiner künstlerischen Arbeit liegt auf der roman-tischen und der zeitgenössischen Musik. Insbesondere hinsichtlich seiner Arbeit mit Polski Chór Kameralny hat er sich den Ruf erworben, in kürzester Zeit das Unmögliche möglich zu machen und musikalisch gültige Interpretationen selbst komplexester Werke vorzustellen. Die Zahl der von ihm gestal-ten Uraufführungen ist daher unabschätzbar.

In Polen gilt Jan Łukaszewski als einer der Wenigen, die die Musik von Komponisten wie Schönberg, Messiaen, Xenakis, Globokar, Castiglioni, Takemitsu, R. Strauss, Pepping, Tippett, Lues und Barber propagieren. Seine Aufnahmen für den Polnischen Rundfunk und für eine Vielzahl anderer europäischer Sender sowie für das Polnische und das Deutsche Fernsehen, wie auch seine zahlreichen sonstigen Einspielungen reflektieren die Qualität seiner Arbeit. Das hohe künstlerische Niveau vom Polski Chór Kameralny unter seiner Leitung inspiriert immer wieder Komponisten zur Komposition von Werken für Chor a cap-pella. Die Arbeit von Jan Łukaszewski wurde mit zahlreichen Auszeichnungen gewürdigt.

Wojciech Kilar – Lament

Anonim (XV w./C15th/15. Jh.)

Dusza z ciała wyleciała,
Na zielonej łące stała.
Stawszy, silno, barzo rzewno zapłakała.
Czemu, duszo, rzewno płaczesz?
Nie wola mi rzewno płakać,
A ja nie wiem, kam się podziać.
Podzi, duszo moja miła!
Powiodę cię do rajskiego,
Do królestwa niebieskiego.

Krzysztof Penderecki – Ueni Creator

Hrabanus Maurus (776-856)

Ueni Creator Spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia,
Quae tu creasti, pectora.

(...)

Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus,
Infirma nostri corporis
Uirtute firmans perpeti.

Hostem repellas longius,
Pacemque dones protinus;
Ductoresic te praeuio,
Uitemus omne noxium.

(...)

Deo Patri sit gloria,
Et Filio, qui a mortuis
Surrexit, ac Paraclito
In saeculorum saecula.

Amen.

Krzysztof Penderecki – Benedictus

Ordinarium Missae

Benedictus
qui uenit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Marcel Chyrzyński – ...similes esse bestiis...

Księga Koheleka 3, 18-22/
Ecclesiastes 3, 18-22/Prediger 3, 18-22

Probat eos Deus et ostendit similes esse
bestiis, idcirco unus interitus est hominis
et iumentorum et aequa utriusque condicio
sicut moritur homo sic et illa moriuntur
similiter spirit omnia, et nihil habet homo
iumento amplius cuncta subiacent uanitati
et omnia pergunt ad unum locum de terra
facta sunt et in terram pariter reuertentur,
quis nouit si spiritus filiorum Adam ascendat
sursum et si spiritus iumentorum descendat
deorsum et deprehendi nihil esse melius

quam laetari hominem in opere suo et hanc
esse partem illius quis enim eum adducet
ut post se futura cognoscat.

Bartosz Kowalski-Banasewicz – Lacrimosa

z sekwencji Dies irae Thomasza z Celano/from
Thomas of Celano's Dies irae sequence/aus der
Dies irae-Sequenz des Thomas von Celan

Lacrimosa dies illa
Qua resurget ex fauilla
Judicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus:
Pie Jesu Domine,
Dona eis requiem. Amen.

Paweł Łukaszewski – Hommage à Edith Stein

z liturgii o św. Edycie Stein/from the Liturgy on
St Edith Stein/aus der St. Edith Stein-Liturgie

Tagesgebet

Lebendiger Gott, du Gott Abrahams, Isaaks
und Jakobs,
du hast die selige Edith Stein
mit reichen Gaben des Geistes und des
Herzens beschenkt,
sie zur Erkenntnis deines gekreuzigten
Sohnes geführt
und in seine Nachfolge bis zum Tod gerufen.
Laß alle Menschen im Gekreuzigten das Heil
erkennen

und durch ihn zur Schau deiner Herrlichkeit
gelangen.
Darum bitten wir durch ihn, Jesus Christus,
unseren Herrn.
Amen.

Gabengebet

Herr, unser Gott,
die heilige Edith Stein hat das Schicksal
deines Volkes
als das Kreuz deines Sohnes verstanden
und es im Namen aller auf sich genommen.
Auf ihre Fürbitte mache auch uns bereit,
teilzunehmen an dem einen Opfer des Neuen
Bundes,
den dein Sohn in seinem Blut gestiftet hat
zur Erlösung der Welt.
Darum bitten wir durch ihn, Jesus Christus,
unseren Herrn.
Amen.

Schlußgebet

Barmherziger Gott,
bei der Gedenkfeier der heiligen Edith Stein
durften wir die Frucht vom Baum des
Kreuzes empfangen.
Hilf uns durch die Kraft dieser Speise,
daß wir uns als Christen in Treue bewähren,
bis wir essen dürfen vom Baum des Lebens
inmitten des Paradieses.
Darum bitten wir durch ihn, Jesus Christus,
unseren Herrn.
Amen.

Marian Borkowski – Libera me

z Mszy żałobnej/from Requiem Mass/
aus dem Totenmesse

Libera me de morte aeterna.
Libera me, Domine.

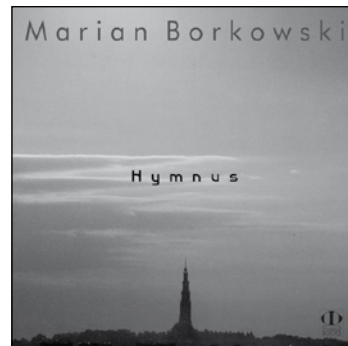
MSE 004 Frydryk nominacja

MSE 011 Frydryk

MSE 013 Frydryk

MSE 020

Polski Chór Kameralny

Schola Cantorum Gedanensis

1.	Wojciech Kilar (*1932) - Lament	17:15
2.	Krzysztof Penderecki (*1933) - Veni Creator	6:46
3.	Krzysztof Penderecki (*1933) - Benedictus	3:21
4.	Marcel Chyżyński (*1971) - ...similes esse bestiis...	6:17
5.	Bartosz Kowalski-Banasewicz (*1977) - Lacrimosa	5:13
6.-8.	Paweł Łukaszewski (*1968) - Hommage à Edith Stein	8:12
	6. Tagesgebet	3:02
	7. Gabengebet	2:30
	8. Schlussgebet	2:39
9.	Marian Borkowski (*1934) - Libera me	5:10

TT 52:15

Polski Chór Kameralny

Jan Łukaszewski dyrygent/conductor/Dirigent

Reżyseria dźwięku, montaż i mastering/Sound engineering, editing and mastering/Tonmeister, digitales Editing und Mastering
Andrzej Brzoska Projekt graficzny i skład/Design and pre-press/Grafik und Druckvorlage **Krzysztof Kubicki** Zdjęcie na okładce/
 Cover photo/Foto **Maria i Andrzej Szypowscy** Redakcja/Editorial supervision/Redaktion **Paweł Łukaszewski** Tekst/Text/Text
Uolker Wangenheim Tłumaczenie/Translation/Übersetzung **Cornelia Poos, Urszula Badura-Schmidt**

Booklet in English/mit deutschem Text

Manufactured by GM Records. Copyright by Musica Sacra Edition 2008. www.musicasacra.com.pl

musica sacra edition 018

MKiDN
 Ministerstwo
 Kultury
 i Dziedzictwa
 Narodowego

